

Prioritizing Strategies for Political Development in Khorramabad City

Seyyed Ali Nader Dehghani Alvar¹, Maryam Beyranvandzade², Amir Hoseinian rad³ , and Mostafa Fallahi⁴

1. Acecr of lorestan baranch, Khorram Abad, Iran

2. Acecr of lorestan baranch, Khorram Abad, Iran

3. Corresponding author, Department of Geography, Faculty of Humanities, Lorestan University, Khorram Abad, Iran. E-mail: hoseinianrad.a@lu.ac.ir

4. Acecr of lorestan baranch, Khorram Abad, Iran

Article Info

Article type:

Research Paper

Article history:

Received: 13 August 2024

Received in revised form:

06 September 2024

Accepted: 07 September 2024

Keywords:

Strategy,
political development of the
city,
participation,
Khorramabad.

ABSTRACT

In the field of urban development, the prioritization of political strategies plays an essential role in the formation of sustainable and inclusive cities. The political development of the city is a complex and multifaceted process that seeks to increase citizen participation, strengthen democratic institutions, and improve the quality of life in cities. Identifying and prioritizing appropriate strategies for political development in each city is very important. As an important city in Iran, Khorramabad faces unique challenges and opportunities in the field of political development. This applied research used a descriptive-analytical method. Data were collected through library, document, and survey (researcher-made questionnaire tool). The statistical population of the research included 30 qualified experts in the research subject, who were selected based on gradual purposeful sampling. Analytical Hierarchy (AHP) method was used for data analysis. The findings of the research show that citizens' participation (with an average of 1.47), urban social movements (with an average of 1.84) and the role of the media and Khorramabad advocacy groups (with an average of 1.45) are three important issues in the political development strategies of this city that should be taken into consideration. The results of this research show that political development in Khorramabad requires a comprehensive and multilateral approach in which all political, social and economic actors should actively participate.

Cite this article: Dehghani Alvar, S.A. Beyranvandzadeh, M. Hoseinian rad. A. Fallahi, M. (2024). Prioritizing strategies for political development in Khorramabad city. *New Geopolitics Research*, 1 (1), 179-202.

© The Author(s).

Publisher: Lorestan University.

DOI: <http://doi.org/10.22.34/nrpg.1.1.11>

Introduction

The political development of cities, as one of the most important aspects of sustainable urban development, plays a fundamental role in improving the quality of life of citizens, strengthening democratic institutions, and increasing social participation. Cities have long been the focus of political, social, and economic developments, and their political development has always been accompanied by certain complexities and challenges. In the meantime, Khorramabad city, as the center of Lorestan province and one of the important cities in the west of the country, faces special opportunities and challenges in the path of political development, given its demographic, cultural, and geographical characteristics.

Given the importance of the subject, the present study was conducted with the aim of identifying and prioritizing the political development strategies of Khorramabad city. This study, relying on the theoretical foundations of urban political development and reviewing the history of related research, attempts to analyze the current situation, and extract and prioritize effective strategies that are appropriate to the local conditions of the region. The importance of this research is that it can help local policymakers and urban managers make targeted and efficient decisions in the field of political development and also provide a model for other similar cities in the country.

Method

This research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of method. Data collection was carried out in the form of library, documentary, and survey research. The main data collection tool was a researcher-made questionnaire that was designed based on the theoretical models of political development as well as the specific characteristics of Khorramabad city. The questionnaire included 9 main components: political system, citizen participation, political culture, power dynamics, local political parties and coalitions, relations with national and regional governments, urban social movements, the role of media and advocacy groups, and adaptation and innovation.

The statistical population of the research consisted of 30 experts and specialists related to the subject who were selected using a gradual purposive sampling method. The Analytic Hierarchy Process (AHP) method was used to analyze the data to determine the relative weight and importance of each component and strategy. The collected data were analyzed after coding and entering into statistical software, and based on the weights obtained, the political development strategies of Khorramabad County were identified and prioritized.

Results and Discussion

Analysis of the Political Development Status of Khorramabad County

Based on the research findings, the political development of Khorramabad County is affected by various factors, the most important of which are: traditional and tribal structures, the level of political participation of citizens, the role of the media and civil groups, and the level of interaction with national and regional governments. Tribal and ethnic structures, while creating a kind of social solidarity, in some cases, lead to separation and a decrease in inclusive political

participation. Also, the specific cultural tendencies of the region have affected the attitude of citizens towards political participation.

Prioritizing Strategies

Analytical Hierarchy Process (AHP) showed that three main components have the greatest weight and importance in the political development of Khorramabad city:

1. Citizen participation (average weight: 1.47): Increasing the level of political, social and civic participation of citizens is the key to sustainable political development in Khorramabad. This participation can be strengthened through citizenship education, creating legal platforms and encouraging participation in elections and civil institutions.
2. Urban social movements (average weight: 1.84): The role of social movements, especially in the areas of demand, justice and transparency, is an important factor in promoting political development. These movements can help reform political and administrative structures by mobilizing social resources and increasing public awareness.
3. The role of media and advocacy groups (average weight: 1.45): As a bridge between the people and the government, media and civil society groups play a fundamental role in transparency, information, and advocacy. Strengthening local media and supporting civil society groups can pave the way for increasing public trust and accountability of officials.

In addition to these three components, other strategies such as strengthening local political parties and coalitions, promoting political culture, and being constructively engaged with national and regional governments are also important, although they were prioritized later.

Challenges and Opportunities

The present study showed that the political development of Khorramabad County faces challenges such as the weak civil society institutions, dominance of traditional structures, low level of public political awareness, and institutional limitations. However, opportunities such as the existence of high social capital, cultural and historical capacities, and the desire of young people for political participation can provide a suitable platform for the realization of political development.

Conclusions

The present study, with the aim of identifying and prioritizing the political development strategies of Khorramabad city, has achieved important results by reviewing the theoretical foundations and research background, using the analytic hierarchy process and collecting data from experts. Based on the findings, the political development of Khorramabad city requires a comprehensive and multifaceted approach in which all political, social, and economic actors must actively participate.

The most important suggested strategies are as follows:

- Increasing citizen participation through education, creating legal platforms, and supporting civil institutions,

- Strengthening urban social movements and supporting demanding and justice-seeking activities,
- Promoting the role of the media and advocacy groups in transparency and accountability,
- Strengthening local political parties and coalitions to promote healthy political competition,
- Developing political culture and increasing public awareness of citizenship rights and responsibilities,
- Constructive engagement with national and regional governments to attract development support and resources.

Ultimately, achieving desirable political development in Khorramabad requires managers' serious determination, active citizen participation, and support from civil society organizations. The results of this research can be used as a guide for planning and policymaking in the field of urban political development and can be a model for other cities in the country.

اولویت‌بندی راهبردهای توسعه سیاسی شهرستان خرم آباد

سید علی نادر دهقانی الوار^۱، مریم بیرانوندزاده^۲، امیر حسینیان راد^۳، مصطفی فلاحی^۴

۱. جهاد دانشگاهی استان لرستان، خرم آباد، ایران.

۲. جهاد دانشگاهی استان لرستان، خرم آباد، ایران.

۳. نویسنده مسئول، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران. رایانامه: hoseinianrad.a@lu.ac.ir

۴. جهاد دانشگاهی استان لرستان، خرم آباد، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۳</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۶/۱۶</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۷</p> <p>کلیدواژه‌ها: راهبرد، توسعه سیاسی شهرستان، مشارکت، خرم آباد.</p>	<p>در زمینه توسعه شهری، اولویت‌بندی راهبردهای سیاسی نقش اساسی در شکل‌گیری شهرهای پایدار و فراگیر دارد. توسعه سیاسی شهر، فرآیندی پیچیده و چندوجهی است که در پی افزایش مشارکت شهروندان، تقویت نهادهای دموکراتیک و بهبود کیفیت زندگی در شهرهاست. شناسایی و اولویت‌بندی راهبردهای مناسب برای توسعه سیاسی در هر شهرستان بسیار مهم است. خرم‌آباد به عنوان یک شهرستان شاخص در ایران با چالش‌ها و فرصت‌های منحصر به فردی در حوزه توسعه سیاسی مواجه است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-تحلیلی است. روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای، اسنادی و پیمایشی (ابزار پرسشنامه محقق‌ساخته) است. جامعه آماری پژوهش شامل ۳۰ نفر از کارشناسان متخصص و خبره مرتبط با موضوع پژوهش است که بر اساس نمونه‌گیری هدفمند تدریجی انتخاب شده‌اند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) بهره گرفته شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که مشارکت شهروندان (با میانگین ۱.۴۷)، جنبش‌های اجتماعی شهری (با میانگین ۱.۸۴) و نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع خرم‌آباد (با میانگین ۱.۴۵) سه موضوع مهم و با اهمیت در راهبردهای توسعه سیاسی این شهرستان هستند که می‌بایست مورد توجه قرار گیرند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که توسعه سیاسی در خرم‌آباد، نیازمند رویکردی جامع و چندجانبه است که لازم است تمامی بازیگران سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در آن مشارکت فعال داشته باشند.</p>
<p>استناد: دهقانی الوار، سید نادرعلی، بیرانوندزاده، مریم، حسینیان راد، امیر، فلاحی، مصطفی. (۱۴۰۳) اولویت‌بندی راهبردهای توسعه سیاسی شهرستان خرم آباد، پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی، ۱ (۱)، ۱۷۹-۲۰۲.</p> <p>ناشر: دانشگاه لرستان</p>	<p>DOI: http://doi.org/10.22.34/nrpg.1.1.11</p>

مقدمه

شهرها در طول تاریخ نقش تعیین‌کننده‌ای در توسعه سیاسی جوامع بشری داشته‌اند. ظهور شهرها به عنوان اشکال پیچیده سازمان اجتماعی و سیاسی، نقطه عطفی کلیدی در تکامل نظام‌های سیاسی بوده است. اگر بخواهیم به ریشه‌های تأثیر توسعه سیاسی در تکامل شهرها اشاره کنیم باید به تمدن‌های اولیه و نخستین اشکال شهرنشینی بپردازیم. اولین شهرها در حدود ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد در دره‌های رودخانه‌های بین‌النهرین، مصر، چین و هند به وجود آمدند (موریس، ۱۳۷۴: ۵۴). این شهرهای اولیه با جایگزینی خویشاوندی با طبقه و شغل به عنوان اساس جامعه، جابه‌جایی رهبران قبایل توسط کاهنان معابد و پادشاهان با وظایف مذهبی، پیدایش کارگزاران تخصصی دولتی و بوروکراسی، توسعه سیستم‌های مالیات و تولید ثروت از طریق بازرگانی و تجارت، ایجاد نظم نظامی و تقسیمات طبقاتی مشخص می‌شدند. با افزایش قدرت شهرها، آنها توانستند نفوذ خود را بر مناطق روستایی اطراف اعمال کنند و امپراتوری‌های اولیه را تأسیس کنند. برخلاف استبداد دولت-شهرهای شرقی اولیه، پلیس یونان مدل متفاوتی از سیاست شهری را توسعه داد (چوپایان و اسماعیلی، ۱۳۹۹: ۷). ویژگی‌های کلیدی آنها شامل تضعیف اختیارات رئیس قبیله و سلطنت، ظهور خانواده‌های اشرافی و مبارزات جناحی برای قدرت، پیدایش بدنه شهروندی که از طریق انتخابات و شرکت در شوراهای شهر به قدرت رسیدند، دوره‌های حکومت الیگارش، استبداد و دموکراتیک می‌شدند. پلیس یونان بر اصل انجمن تعاونی و کنترل شهروندان بر امور سیاسی تأکید داشت. در دوره‌های بعدی شهرهای اروپای قرون وسطی نوع دیگری از توسعه سیاسی را در شهرها بروز دادند. شهرهای خودمختار در اروپای قرون وسطی به وجود آمدند که با شهرهای ماقبل خود متفاوت بودند؛ اما همچنان تحت تأثیر جامعه فئودالی بودند (فکوهی، ۱۳۸۳: ۸۷). شهرهای قرون وسطی با ویژگی‌هایی همچون آزادی اکثریت ساکنان، رشد تجارت و بازرگانی، توسعه تشکل‌های تعاونی مانند اصناف، تدوین ساختارهای مشارکت شهروندان در دولت مشخص می‌شدند (مامفورد، ۱۳۹۰: ۱۲۳). اما در عصر مدرن، توسعه سیاسی شهرها به تکامل خود ادامه داده است. توسعه سیاسی شهر اکنون بر روی چهار اصل کلی شامل روابط قدرت و فرآیندهای تصمیم‌گیری در مناطق شهری، تعامل بین دولت‌های محلی، گروه‌های ذی‌نفع و سازمان‌های اجتماعی، رقابت برای منابع، نفوذ و قدرت، مسائلی مانند مسکن، حمل و نقل، توسعه اقتصادی و رفاه اجتماعی تمرکز دارد (Lewis & Lewis, 1992: 65).

از آن زمان تاکنون، توسعه سیاسی شهر همچنان یک حوزه مهم مطالعاتی است؛ زیرا شهرها محور تغییرات سیاسی و سازماندهی جامعه هستند (Dorward et al, 2024:195). توسعه سیاسی شهری فرآیندی پیچیده و چندوجهی است که به دنبال افزایش مشارکت شهروندان، تقویت نهادهای دموکراتیک و بهبود کیفیت زندگی در شهرهاست (Dilworth & Weaver, 2020:10). شناسایی و اولویت‌بندی راهبردهای مناسب برای توسعه سیاسی در هر شهر بسیار مهم است (رودریگو و همکاران، ۲۰۱۴). خرم آباد به عنوان یک شهر شاخص در ایران با چالش‌ها و فرصت‌های منحصر به فردی در حوزه توسعه سیاسی مواجه است.

این پژوهش با هدف شناسایی و اولویت‌بندی راهبردهای توسعه سیاسی شهرستان خرم‌آباد انجام شده است. برای دستیابی به این هدف، از پرسشنامه جمعی که بر اساس مدل‌های نظری توسعه سیاسی و با در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص شهرستان خرم‌آباد طراحی شده، استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۹ مؤلفه اصلی شامل نظام سیاسی، مشارکت شهروندان، فرهنگ سیاسی، پویایی قدرت در حال تحول، احزاب و ائتلاف‌های سیاسی محلی، ارتباط با دولت‌های ملی و منطقه‌ای، جنبش‌های اجتماعی شهری، نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع و سازگاری و نوآوری است.

با توجه به اهمیت هر یک از مؤلفه‌ها در فرآیند توسعه سیاسی، این تحقیق تلاش می‌کند تا با استفاده از روش‌های تحلیل چند معیاره، وزن و اهمیت نسبی هر مؤلفه را تعیین کند. متعاقباً بر اساس اوزان مشتق شده، راهبردهای توسعه سیاسی مناسب برای شهرستان خرم‌آباد شناسایی و اولویت‌بندی می‌شود. این تحقیق به چند دلیل حائز اهمیت می‌باشد. اول اینکه تعیین اولویت‌های توسعه سیاسی در خرم‌آباد می‌تواند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری هدفمندتر در این حوزه را تسهیل کند. دوم اینکه انطباق مدل‌های نظری توسعه سیاسی با بافت خاص خرم‌آباد می‌تواند به مدل‌های قابل اجرا در سایر شهرهای ایران منجر شود. سوم اینکه یافته‌های

این پژوهش می‌تواند به غنی‌سازی ادبیات دانشگاهی در حوزه توسعه سیاسی شهری کمک کند و در نهایت نتایج این تحقیق می‌تواند به سیاست‌گذاران محلی در تصمیم‌گیری بهتر کمک کند.

در این مقاله، پس از مروری بر ادبیات نظری توسعه سیاسی شهری، به معرفی روش تحقیق و ابزارهای به‌کار گرفته شده می‌پردازیم. در ادامه، نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها ارائه و تفسیر خواهد شد. در نهایت بر اساس یافته‌های پژوهش، توصیه‌هایی برای توسعه سیاسی شهرستان خرم‌آباد ارائه خواهد شد.

مبانی نظری

توسعه سیاسی شهرها

توسعه سیاسی شهرها به تحول و دگرگونی ساختارهای سیاسی، حکمرانی و مشارکت اجتماعی در مناطق شهری اشاره دارد. این مفهوم شامل جنبه‌های مختلفی از جمله پویایی روابط قدرت، فرآیندهای تصمیم‌گیری و سیاست‌هایی است که زندگی شهری را شکل می‌دهد. به طور خلاصه، توسعه سیاسی شهرها، برآیند تعامل پیچیده‌ای از ساختارهای حکمرانی، پویایی‌های نهادی، عوامل اجتماعی-اقتصادی و مشارکت اجتماعی است که تجارب زیسته جمعیت شهری را شکل می‌دهد (Ross & Levine, 2015: 140).

راهبردهای توسعه سیاسی

راهبردهای توسعه سیاسی شهرها معمولاً چندین مؤلفه کلیدی را در بر می‌گیرد. می‌توان از مشارکت‌های دولتی- خصوصی به عنوان اولین مؤلفه نام برد. شهرها اغلب با توسعه‌دهندگان خصوصی مذاکره می‌کنند تا از طریق چارچوب‌هایی مانند شرایط، منطقه‌بندی انگیزشی و توسعه‌های عمومی-خصوصی، منافع عمومی را تضمین کنند. این راهبردها از مقررات غیرفعال تا توسعه فعال را شامل می‌شود که شهرها را ملزم می‌کند تا ریسک و کنترل را برای دستیابی به اهداف برنامه‌ریزی متعادل کنند (Sagaly, 1955: 1997). دومین مؤلفه، حکومتداری و تجدید ساختار نهادی است. تجدید ساختار سیاسی و اداری، مانند ایجاد آژانس‌های توسعه منطقه‌ای و مشارکت، نقش مهمی ایفا می‌کند. هدف این تجدید ساختار، ادغام سیاست‌های شهری در چارچوب‌های منطقه‌ای وسیع‌تر، افزایش فرصت‌های سیاست‌گذاری استراتژیک و تأمین مالی است (Tewdwr-Jones & McNeill, 2000: 119). برنامه‌ریزی یکپارچه و مدیریت منابع مؤلفه‌ای دیگر است که باید به آن اشاره کرد استراتژی‌های مؤثر توسعه شهر شامل همسویی اهداف بلندمدت و کوتاه مدت اقتصادی، بهبود ساختارهای سازمانی و استفاده از حاکمیت الکترونیکی است. این رویکرد، استفاده منطقی از منابع را تضمین می‌کند و به مناطق کلیدی زندگی شهری می‌پردازد (Jakaitis et al, 2009: 26). به نظر برخی پژوهشگران، استراتژی‌های بین‌المللی و ائتلاف‌های سیاسی مؤلفه مهم دیگر است. شهرها راهبردهای جهانی را برای ارتقای توسعه اقتصادی، امنیت، تنوع فرهنگی و پایداری، توسعه می‌دهند. این راهبردها اغلب ناشی از همکاری بین نهادهای سیاسی و بخش‌های جامعه مدنی است (Jouve, 2007: 374). مؤلفه ابتکارات شهر هوشمند به عنوان مؤلفه‌ای جدید مطرح شده است. استفاده از داده‌ها و فناوری‌های هوشمند به طور فزاینده‌ای قابل توجه است. شهرهایی مانند گلاسکو، بریستول، بارسلونا و بیلئو در حال اجرای سیاست‌های مدیریت شهری-منطقه‌ای هوشمند هستند و بر نقش شهروندان به‌عنوان تصمیم‌گیرنده تأکید دارند (Calzada et al, 2017: 1). این مؤلفه‌ها به طور جمعی استراتژی‌های توسعه سیاسی شهرها را با هدف تقویت رشد شهری پایدار و فراگیر شکل می‌دهند.

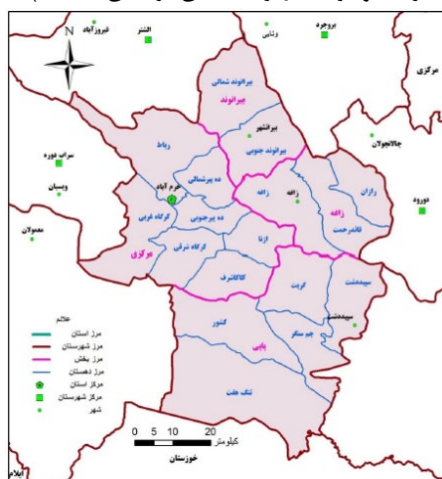
پیشینه تحقیق

به منظور شناسایی و اولویت‌بندی راهبردهای مناسب برای توسعه سیاسی یک شهر، رویکردی چندوجهی ضروری است. ژوراووا^۱ (۲۰۲۲) بر نیاز به یک چشم‌انداز استراتژیک که سیاست‌های عمومی را با زمینه‌های اجتماعی-اقتصادی ادغام می‌کند، تأکید می‌کند و ساختاری سه جزئی شامل تحلیل جامع، برنامه‌ریزی عمومی و مدل‌سازی زیرساخت برای توسعه شهری پیشنهاد می‌کند. این با

ادعای فیرمینو و فری^۱ (۲۰۱۴) مطابقت دارد که برنامه‌ریزی شهری باید استراتژی‌های یکپارچه‌ای اتخاذ کند که ساختار سیاسی-اجتماعی فناوری‌ها را در نظر بگیرد و مشارکت سهامداران را تضمین کند. پاگانو و بومن^۲ (۱۹۹۵) بر اهمیت رهبری سیاسی در شکل‌دهی به آینده شهری از طریق ائتلاف‌های استراتژیک تأکید می‌کنند و پیشنهاد می‌کنند که پروژه‌های توسعه‌ای با حمایت شهر باید در برابر اهداف اولیه برای سنجش موفقیت ارزیابی شوند. علاوه بر این، پولیتویچ^۳ (۲۰۱۳) استراتژی‌های توسعه پایدار شهری را مورد بحث قرار می‌دهد، به‌ویژه در زمینه سیاست‌های آب و هوایی که می‌تواند به عنوان چارچوبی برای شهرهایی که با هدف تاب‌آوری طولانی‌مدت ساخته شده‌اند عمل کند. امیری و همکاران (۱۳۹۹) به تأثیر جدایی‌گزینی بر زندگی و رفتارهای عموم شهروندان (همچون رفتار انتخاباتی شهروندان) در خرم‌آباد اشاره کرده‌اند. به گفته آنها محلات طایفه‌ای، شکلی از جدایی‌گزینی اکولوژیکی محسوب می‌شود و یکی از مهم‌ترین مشخصات شهری خرم‌آباد است. یافته‌های پژوهش معتضد راد و سپهوند (۱۳۹۲) حاکی از آن است که همبستگی معناداری بین متغیرهای مستقل (رسانه‌های جمعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و جنسیت) با متغیر وابسته (مشارکت سیاسی) در شهرستان خرم‌آباد وجود دارد. نتایج پژوهش زاهدی و بیرانوند (۱۳۸۹) نشان می‌دهد که بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی مردم شهر خرم‌آباد و نگرش آنان به مشارکت سیاسی رابطه معناداری وجود دارد. یافته‌ها نشان می‌دهند پاسخ‌گویی که دارای پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین هستند مخالفت بیشتری با مشارکت سیاسی داشته‌اند. فلاحی، سیف‌الدین و همکاران (۱۳۹۳) معتقدند که لرستان به عنوان بخشی از سرزمین ایران، با اینکه در متن سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آن قرار دارد، از بعد توسعه سیاسی در نسبت به دیگر نواحی و استان‌ها در سطوح پایان‌تری قرار دارد و راه طولانی‌تری را جهت رسیدن به توسعه سیاسی مطلوب پیش روی دارد. این توسعه‌نیافتگی سیاسی، دیگر ابعاد توسعه را نیز تحت تأثیر قرار داده است و به طور کلی، چهره چندان مطلوبی را از این جهت نشان نمی‌دهد. در نهایت رهنما و همکاران (۲۰۱۲) یک رویکرد ساختاریافته برای انتخاب استراتژی‌های شهری، با تأکید بر نیاز به تعادل بین رشد و پایداری پیشنهاد می‌کند در مجموع، این بینش‌ها از یک راهبرد توسعه سیاسی جامع، فراگیر و پایدار برای شهرها دفاع می‌کنند.

شناخت قلمرو و تحقیق

شهرستان خرم‌آباد با مساحت ۴۹۸۶ کیلومتر مربع در مرکز استان لرستان واقع شده است. این شهرستان با شهرستان‌های بروجرد و سلسله از شمال، دورود و الیگودرز از شرق، چگنی از غرب و با شهرستان پلدختر و استان خوزستان از جنوب ارتباط دارد. بر اساس سرشماری مرکز آمار ایران، جمعیت شهرستان خرم‌آباد در سال ۱۳۹۵ برابر با ۵۰۶ هزار و ۴۷۱ نفر بوده است که ۲۸/۷ درصد جمعیت استان لرستان را شامل می‌شود (سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان لرستان، ۱۳۹۹).

شکل ۱- نقشه تقسیمات سیاسی شهرستان خرم‌آباد

منبع: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان لرستان، ۱۳۹۹

1. Firmino and Frey's
2. Pagano and Bowman
3. Politewicz

روش تحقیق

با توجه به عنوان تحقیق، روش پژوهش، پیمایشی از نوع توصیفی مبتنی بر منابع اسنادی است. پیمایش یکی از روش‌های تحقیق اجتماعی است که در آن اعضای جامعه آماری به پرسش‌هایی در مورد موضوع مورد مطالعه محقق، پاسخ می‌دهند (پلانوکلاک و کرسول، ۱۴۰۰: ۵۳). جامعه آماری این تحقیق، مدیران مناطق شهر خرم‌آباد، مدیران قبلی شهری، اعضای شوراهای اسلامی در ادوار مختلف، کارشناسان مرتبط با شهر و مسائل سیاسی شهر، اساتید دانشگاه و پژوهشگران حوزه جغرافیای سیاسی می‌باشند. از آنجا که پرسشنامه رایج‌ترین روش جمع‌آوری اطلاعات در تحقیق پیمایشی است، در این پژوهش، برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه محقق ساخته و چندگویه‌ای، به صورت طیف لیکرت (خیلی کم، کم، تا حدودی، زیاد، خیلی زیاد) استفاده شده است، همچنین از متغیرهای موجود در پژوهش شامل اطلاعات هویتی و تعدادی گویه بهره برده شد. سؤالات به صورت بسته تدوین شده است. پرسشنامه اولیه بر اساس مطالعات مقدماتی و با توجه به رویکرد نظری تحقیق و مطالعات تجربی پیشین تدوین و به منظور سنجش اعتبار شاخص‌ها، رفع اشکالات اساسی و اعمال نظرات اصلاحی در اختیار اساتید و صاحب نظران قرار گرفت. سپس پرسشنامه، در میان جامعه آماری توزیع، و از پاسخگویان درخواست شد نقطه نظرات خود را در مورد کیفیت پرسشنامه در ابعاد مختلف (تعداد و نوع سوال، ابهام در سؤالات، چگونگی طرح سوال و غیره) اظهار نمایند. تا بعد از تکمیل پرسشنامه، سنجش روایی متغیرها و اصلاح موارد مورد اشکال، پرسشنامه نهایی در اختیار پاسخگویان قرار گیرد و اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری شود. در این تحقیق، پرسشگر پرسشنامه را به طور مستقیم بین پاسخگویان توزیع کرده و بعد از راهنمایی‌های لازم از سوی پرسشگر، پاسخگویان پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند و سپس پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد. برای تعیین پایایی آن از ضریب آلفا کرونباخ (۰/۸۳) استفاده گردید این پرسشنامه با به کارگیری مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم گردید. اعتبار صوری آن توسط اساتید مجرب تأیید و ضریب آلفای کرونباخ آن برای گویه‌ها به لحاظ مقدار پایایی ضریب مناسب و قابل قبولی بود. داده‌های پرسشنامه کدگذاری و به وسیله نرم افزار spss، مورد تحلیل واقع شدند. اولویت‌بندی مؤلفه‌های توسعه سیاسی شهر از طریق مدل AHP صورت گرفت. برای شروع عملیات اولویت‌بندی با AHP می‌بایست در مرحله مقایسه زوجی و سپس نرمال سازی زوج‌ها انجام شود به این منظور بر اساس اصول این روش در مقیسه دو به دو موضوعات از ۱ تا ۵ نمره داده میشود که ۵ نشان دهنده اهمیت بیشتر و سایر به مراتب از اهمیت خیلی کم برخوردارند در مقابل گزینه بعدی زوج عبارت خواهد بود از یک تقسیم بر مقدار زوج با اهمیت تر. در نهایت نرمال سازی انجام می‌شود و با احتساب میانگین اوزان نهایت رتبه هر عنوان که عبارت است از بیشترین مقدار میانگین به دست می‌آید (قدسی پور، ۱۳۹۸: ۵). در جدول زیر این عملیات برای ۹ موضوع اصلی و مهم مرتبط با شهرستان خرم‌آباد، انجام شده است.

جدول ۱. موضوعات و فاکتورهای استراتژی های توسعه سیاسی شهرستان خرم‌آباد

ردیف	موضوعات	فاکتورها	منبع
۱	نظام سیاسی	وجود ساختار رسمی: شهردار- شورای شهر- شورای محلات	هند (۲۰۲۴) لی و همکاران (۲۰۲۴)
		توزیع قدرت: آیا شهردار حق وتو دارد؟	
		وجود سیستم انتخاباتی: انتخابات سراسری، انتخابات ناحیه ای، نمایندگی نسبی و غیره.	
۲	مشارکت شهروندان	وجود مکانیسم‌هایی برای اطمینان از اینکه هیچ یک از شاخه های سیاسی (شورای شهر- شهردار- فرماندار) فرمان قدرت مطلق را ندارند	کالاندیدس (۲۰۱۸) هوویک و گیان نومیس (۲۰۲۲)
		شوراهای مشورتی شهروندی: انتصاب شهروندان برای ارائه نظرات و پیشنهادات به دولت.	
		جلسات عمومی: مکانیسم‌هایی برای بیان نگرانی های شهروندان در مورد موضوعات خاص.	
		سازمان های مردمی: حضور گروه های اجتماعی فعال و انجمن های مدنی که از منافع خاص دفاع می کنند.	
		دموکراسی مستقیم: فرآیندهایی مانند طرح های رأی گیری یا دادخواست های شهروندان برای تأثیرگذاری بر سیاست های محلی.	

رديف	موضوعات	فاکتورها	منبع
۳	فرهنگ سیاسی	سطح اعتماد: شهروندان به دولت محلی خود اعتماد دارند تا در راستای منافع آنها عمل کند مدارا با مخالفان: آیا دیدگاه‌های مختلف و اعتراضات مسالمت آمیز پذیرفته می‌شود؟	بویس (۲۰۰۹) اورس و دی وریس (۲۰۱۳)
		مشارکت سیاسی: آیا فرهنگ بی‌علاقگی یا مشارکت فعال در انتخابات و فرآیندهای سیاسی وجود دارد؟	
		مصرف رسانه‌ای: آیا شهروندان در معرض رسانه‌های مختلف و تحلیل انتقادی مسائل سیاسی هستند؟	
۴	دینامیک قدرت در حال تحول	تغییر جمعیت شناسی: چگونگی تاثیر تغییرات در تراکم جمعیت، قومیت و سطح درآمد بر قدرت سیاسی	نام و پارو (۲۰۱۴) پتروا و همکاران (۲۰۲۱)
		جنبش‌های مردمی: آیا جنبش‌های اجتماعی برای پرداختن به مسائلی مانند عدالت اجتماعی یا حفاظت از محیط زیست ظهور می‌کنند؟	
		تأثیر فناوری: فناوری چگونه بر کمپین‌های سیاسی، مشارکت شهروندان و دسترسی به اطلاعات تأثیر می‌گذارد؟	
۵	احزاب و ائتلاف‌های سیاسی محلی	وجود و حضور احزاب سیاسی مستقر در سطح شهر	لی (۲۰۲۴) ساهید و همکاران (۲۰۲۰)
		آیا این احزاب پلنفرم‌های روشنی ارائه می‌دهند و برای کنترل دولت رقابت می‌کنند؟	
		آیا انتخابات محلی بیشتر بر کاندیداهای فردی و ائتلاف‌های موقت متمرکز است؟	
۶	ارتباط با دولت‌های ملی و منطقه‌ای	سطح خودمختاری شهر از سطوح بالاتر حکومتی برخوردار است.	ها و جنکینز (۲۰۲۴)
		آیا بر بودجه، مالیات و سیاست‌های خود کنترل دارد؟	
		آیا شورای اسلامی شهر یا نهادهای دولتی ارتباط دو سویه دارد	
۷	جنبش‌های اجتماعی شهری	تعامل با دولت‌های ملی و منطقه‌ای چگونه توسعه سیاسی شهر را شکل می‌دهد؟	اسلو و داگ (۲۰۲۴) مایکلز (۲۰۰۶)
		نقش جنبش‌های اجتماعی در شکل‌گیری منظر سیاسی شهر.	
		آیا این جنبشها از موضوعات خاصی مانند حفاظت از محیط زیست حمایت میکنند و بر سیاستها تأثیر می‌گذارند؟	
۸	نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع	آیا سازمانهای مردم نهاد امکان تشکیل سهل الوصول دارند؟	دی سانتیس و رانر (۲۰۰۲) بنت (۱۹۹۸) ولنمر (۲۰۰۴)
		چگونه رسانه‌ها گفتمان عمومی و پاسخگویی سیاسی را در شهر شکل می‌دهند.	
		آیا رسانه‌های محلی دیدگاه‌های متنوعی ارائه می‌دهند و تحلیل انتقادی را ترویج می‌کنند؟	
۹	سازگاری و نوآوری	تأثیر گروه‌های مدافع در شکل دادن به بحثهای سیاست گذاری و تأثیرگذاری بر افکار عمومی.	پراهونو (۲۰۱۵) میلز و همکاران (۲۰۲۱)
		آیا رسانه‌های محلی تأثیر گذار وجود دارد	
		آیا سازگاری شهر برای تطبیق ساختارها و استراتژیهای سیاسی خود برای مقابله با چالش‌های نوظهور.	
۹	سازگاری و نوآوری	آیا ساختار کنونی حکمرانی شهری امکان پاسخگویی به چالشها را دارد؟	پراهونو (۲۰۱۵) میلز و همکاران (۲۰۲۱)
		آیا می‌تواند به جمعیت شناسی جدید، واقعیت‌های اقتصادی و پیشرفت‌های فناوری پاسخ دهد؟	
		آیا شهر از رویکردهای نوآورانه برای حکمرانی، مشارکت شهروندان و حل مشکلات استقبال می‌کند؟	

یافته‌ها

از مجموع سی نفر کارشناس، تعداد پاسخگویان مرد ۲۰ نفر (۶۶.۷ درصد) و تعداد پاسخگویان زن ۱۰ نفر (۳۳.۳ درصد) است. پاسخگویان ۳۵-۴۴ ساله با (۶۰ درصد) بیشترین درصد را از بین پاسخگویان دارند و پاسخگویان ۵۵ سال به بالا با (۶.۷ درصد) کمترین درصد را دارند. از نظر تحصیلات، ۴۰ درصد کارشناسی ارشد، ۳۳/۳ درصد مدرک دکتری، ۲۳/۳ درصد لیسانسه و ۳/۳ درصد دارای مدرک کاردانی هستند.

با توجه به پیشینه، مفاهیم و اهداف این پژوهش، می‌بایست ابتدا فهرستی از موضوعات مهم و الزامی در توسعه سیاسی محدوده مورد مطالعه استخراج شود و سپس، فاکتورها و زیرعناوین موضوعات لیست گردد. شاید مهمترین کار در انجام محاسبات و دستیابی به راهبردهای توسعه سیاسی شهری، استخراج موضوعات و فاکتورهای آن است که باید هم از جامعیت لازم برخوردار باشند و هم تابعی از مورفولوژی، شکل شهر، هویت مکانی، کارکردها و ابعاد سیاسی و نیز مشمول حداکثر موضوعات مرتبط با جغرافیای سیاسی شهر باشد. از طرف دیگر، حقوق و مسئولیت اجتماعی شهروندان و حکمرانی سیاسی شهری از دیگر موضوعاتی است که می‌بایست در این مهم مد نظر باشد.

جدول ۲. کلیات روش AHP

موضوعات	نرمال سازی										میانگین	رتبه								
	سیاستی	مشارکت شهروندان	فرهنگ سیاسی	دینامیک قدرت در حال تحول	احزاب و ائتلاف های سیاسی	ارتباط با دولت های ملی و	جنبش های اجتماعی شهری	نقش رسانه ها و گروه های	سازگاری و نوآوری											
سیاستی	۰.۰	۰.۳	۰.۳	۳.۰	۰.۵	۲.۰	۰.۲	۰.۳	۲.۰	۰.۰	۰.۲	۰.۲	۱.۷۸	۰.۵۴	۱.۰۳	۰.۲۹	۰.۴۳	۱.۱۰	۰.۶۲	۶
مشارکت شهروندان	۴.۰	۰.۰	۳.۰	۳.۰	۰.۵	۱.۰	۳.۵	۰.۲	۲.۰	۱.۹۶	۰.۰۰	۱.۸۱	۱.۷۸	۰.۵۴	۰.۵۱	۰.۵۰۸	۰.۴۳	۱.۱۰	۱.۴۷	۲
فرهنگ سیاسی	۲.۰	۰.۳	۰.۰	۰.۵	۰.۳	۳.۰	۰.۳	۰.۳	۴.۰	۰.۱۶	۰.۲۶	۱.۲۱	۰.۰۰	۰.۵۴	۱.۵۴	۰.۴۸	۳.۸۶	۰.۱۸	۰.۹۲	۴
دینامیک قدرت در حال تحول	۰.۳	۰.۳	۲.۰	۰.۰	۰.۵	۳.۰	۰.۳	۳.۰	۰.۳	۰.۱۶	۰.۲۶	۱.۲۱	۰.۰۰	۰.۵۴	۱.۵۴	۰.۴۸	۳.۸۶	۰.۱۸	۰.۹۲	۵
احزاب و ائتلاف های سیاسی محلی	۲.۰	۲.۰	۳.۰	۲.۰	۰.۰	۲.۰	۰.۵	۰.۳	۱.۰	۰.۹۸	۱.۵۸	۱.۸۱	۱.۱۹	۰.۰۰	۱.۰۳	۰.۷۳	۰.۴۳	۰.۵۵	۰.۹۲	۵
ارتباط با دولت های ملی و منطقه ای	۰.۵	۱.۰	۰.۳	۰.۳	۰.۵	۰.۰	۰.۳	۰.۳	۲.۰	۰.۲۵	۰.۷۹	۰.۲۰	۰.۲۰	۰.۵۴	۰.۰۰	۰.۴۸	۰.۴۳	۱.۱۰	۰.۴۴	۸
جنبش های اجتماعی شهری	۰.۵	۴.۰	۳.۰	۳.۰	۲.۰	۳.۰	۰.۰	۲.۰	۲.۰	۲.۴۵	۳.۱۵	۱.۸۱	۱.۷۸	۲.۱۶	۱.۵۴	۰.۰۰	۲.۵۷	۱.۱۰	۱.۸۴	۱
نقش رسانه ها و گروه های مدافع:	۲.۰	۲.۰	۲.۰	۰.۳	۳.۰	۳.۰	۰.۵	۰.۰	۳.۰	۱.۴۷	۲.۳۶	۱.۸۱	۰.۲۰	۳.۲۴	۱.۵۴	۰.۷۳	۰.۰۰	۱.۶۵	۱.۴۵	۳
سازگاری و نوآوری	۰.۵	۰.۵	۰.۳	۳.۰	۱.۰	۰.۵	۰.۵	۰.۳	۰.۰	۰.۲۵	۰.۳۹	۰.۱۵	۱.۷۸	۱.۰۸	۰.۲۶	۰.۷۳	۰.۴۳	۰.۰۰	۰.۵۶	۷
جمع	۱۸.۳	۱۱.۴	۱۴.۹	۱۵.۲	۸.۳	۱۷.۵	۶.۲	۷.۰	۱۶.۳											
میانگین	۲.۰	۱.۴	۱.۷	۱.۷	۰.۹	۱.۹	۰.۷	۰.۸	۱.۸											

چنانکه در قسمت رتبه‌ها مشخص است، مشارکت شهروندان، جنبش‌های اجتماعی شهری و نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع خرم‌آباد سه موضوع مهم در راهبردهای توسعه سیاسی این شهر هستند که می‌بایست مورد توجه قرار گیرند. در مراحل بعدی می‌بایست عناصر موضوعات به صورت مقایسه زوجی در AHP مورد تحلیل قرار گیرند که در جداول زیر به ترتیب انجام شده است.

جدول ۲. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (نظام سیاسی)

نظام سیاسی	توزیع قدرت:	وجود ساختار رسمی...	وجود سیستم انتخاباتی...	وجود مکانیسم‌هایی برای...	نرمال سازی				میانگین	رتبه
					۰.۵۰	۰.۳۱	۰.۲۴	۰.۶۲		
توزیع قدرت: آیا شهردار حق وتو دارد؟	۱	۰.۵۰	۰.۵۰	۰.۳۳	۰.۵۰	۰.۳۱	۰.۲۴	۰.۶۲	۰.۴۱	۴
وجود ساختار رسمی	۲	۱	۴.۰۰	۰.۵۰	۱	۰.۶۲	۱.۸۸	۰.۹۲	۱.۱۱	۲
وجود سیستم انتخاباتی: انتخابات سراسری، انتخابات ناحیه ای، نمایندگی و...	۲	۲	۱	۰.۳۳	۱.۰۰	۱.۸۵	۱.۴۱	۱.۸۵	۱.۵۳	۱
وجود مکانیسم‌هایی برای اطمینان از اینکه هیچ یک از شاخه‌های سیاسی (شورای شهر- شهردار- فرماندار) فرمان قدرت مطلق را ندارند	۳	۳	۳	۱	۱.۵۰	۰.۴۶	۰.۳۵	۰.۴۶	۰.۶۹	۳
جمع	۸	۶.۵۰	۸.۵۰	۲.۱۷						
میانگین	۲	۱.۶۳	۲.۱۳	۰.۵۴						

موضوع وجود ساختار رسمی از اهمیت بالایی برخوردار است و کارشناسان بر اهمیت وجود ساختارهای رسمی و قانونی برای اداره امور شهر تأکید دارند. این ساختارها به ایجاد ثبات، شفافیت و پیش‌بینی‌پذیری در تصمیم‌گیری‌ها کمک می‌کنند. همچنین وجود ساز و کار انتخاباتی منظم و عادلانه برای انتخاب نمایندگان مردم در سطوح مختلف، از اهمیت بالایی برخوردار است. این ساز و کار به مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها کمک کرده و پاسخگویی مسئولان را افزایش می‌دهد. علاوه بر آن، کارشناسان بر اهمیت توزیع عادلانه قدرت بین نهادهای مختلف شهری تأکید دارند. تمرکز بیش از حد قدرت در دست یک نهاد یا فرد (شورای شهر یا شهرداری)، می‌تواند به فساد و سوء استفاده از قدرت منجر شود. موضوع بعدی در عامل سیاسی، مکانیسم‌های کنترل قدرت است. وجود مکانیسم‌هایی برای کنترل قدرت و جلوگیری از تمرکز بیش از حد آن در دست یک گروه خاص، از اهمیت بالایی برخوردار است. این مکانیسم‌ها می‌توانند شامل نظارت بر عملکرد مسئولان، شفافیت در تصمیم‌گیری‌ها و پاسخگویی به مردم باشد. در عامل نظام سیاسی، اینکه «وجود ساختار رسمی: شهردار (شهردار قوی) - شورای شهر، وجود سیستم انتخاباتی: انتخابات سراسری، انتخابات ناحیه‌ای، نمایندگی و...» وجود مکانیسم‌هایی برای اطمینان از اینکه هیچ یک از شاخه‌های سیاسی (شورای شهر- شهردار- فرماندار) فرمان قدرت مطلق را ندارند»، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به نتایج حاصل از این جدول، می‌توان نتیجه گرفت که کارشناسان پاسخگو در شهر خرم‌آباد، بر اهمیت وجود یک نظام سیاسی شفاف، پاسخگو و مبتنی بر مشارکت مردم تأکید دارند. آن‌ها معتقدند که وجود ساختارهای رسمی، سیستم انتخاباتی منظم و توزیع عادلانه قدرت، از جمله عوامل کلیدی برای توسعه سیاسی پایدار در این شهر هستند.

جدول ۳. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (مشارکت شهروندان)

مشارکت شهروندان	شوراهای مشورتی شهروندی	جلسات عمومی	سازمان‌های مردمی	دموکراسی مستقیم	نرمال سازی				میانگین	رتبه
					۰.۸۰	۰.۶۲	۱.۵۲	۰.۸۰		
شوراهای مشورتی شهروندی	۱.۰۰	۰.۳۳	۲.۰۰	۲.۰۰	۰.۸۰	۰.۶۲	۱.۵۲	۰.۸۰	۰.۹۳	۲
جلسات عمومی	۳.۰۰	۱.۰۰	۲.۰۰	۳.۰۰	۲.۴۰	۱.۸۵	۱.۵۲	۱.۲۰	۱.۷۴	۱
سازمان‌های مردمی	۰.۵۰	۰.۵۰	۱.۰۰	۴.۰۰	۰.۴۰	۰.۶۲	۰.۱۹	۰.۴۰	۰.۴۰	۳
دموکراسی مستقیم	۰.۵۰	۰.۳۳	۰.۲۵	۱.۰۰	۰.۴۰	۰.۱۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۸	۴
جمع	۵.۰۰	۲.۱۷	۵.۲۵	۱۰.۰۰						
میانگین	۱.۲۵	۰.۵۴	۱.۳۱	۲.۵۰						

جدول فوق به طور خاص به مقایسه زوجی فاکتورهای مرتبط با موضوع "مشارکت شهروندان" می‌پردازد. این فاکتور ها شامل موارد زیر است؛ شوراهای مشورتی شهروندی؛ کارشناسان بر اهمیت تشکیل شوراهای مشورتی شهروندی برای افزایش مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌های شهری تأکید ویژه‌ای دارند. این شوراها می‌توانند به عنوان پل ارتباطی بین شهروندان و مسئولان عمل کرده و در بهبود تصمیم‌گیری‌ها نقش مؤثری ایفا کنند. جلسات عمومی؛ برگزاری جلسات عمومی به صورت منظم، فرصتی را برای شهروندان فراهم می‌کند تا نظرات و پیشنهادات خود را در مورد مسائل شهری مطرح کنند. به نظر کارشناسان، این جلسات نقش مهمی در شفافیت و پاسخگویی مسئولان دارند. سازمان‌های مردم‌نهاد؛ فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می‌تواند به افزایش مشارکت شهروندان و تقویت جامعه مدنی کمک کند. کارشناسان بر اهمیت حمایت از این سازمان‌ها و ایجاد فضایی مناسب برای فعالیت آن‌ها تأکید دارند. دموکراسی مستقیم؛ اگرچه دموکراسی مستقیم در مقایسه با سایر فاکتورها اهمیت کمتری دارد، اما کارشناسان به نقش آن در افزایش مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های مهم اشاره کرده‌اند. بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان نتیجه گرفت که کارشناسان پاسخگو در این تحقیق، بر اهمیت افزایش مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های شهری تأکید ویژه‌ای دارند. آن‌ها معتقدند که ایجاد سازوکارهایی مانند شوراهای مشورتی شهروندی، برگزاری جلسات عمومی و حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد، می‌تواند به بهبود کیفیت حکومتمداری و افزایش رضایت‌مندی شهروندان کمک کند. همچنین قابل ذکر است که در عامل مشارکت شهروندان؛ جلسات عمومی (مکانیسم‌هایی برای بیان نگرانی‌های شهروندان در مورد موضوعات خاص) رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (فرهنگ سیاسی)

ردیف	میانگین	نرمال سازی			مصرف رسانه ای	مشارکت سیاسی	مدارا با مخالفان	سطح اعتماد	فرهنگ سیاسی
		۰.۷۱	۱.۸۵	۰.۱۵					
۲	۱.۰۸	۱.۶۰	۰.۱۵	۳.۰۰	۰.۲۵	۳.۰۰	۱.۰۰	سطح اعتماد	
۳	۱.۰۴	۰.۲۷	۳.۰۴	۰.۵۰	۵.۰۰	۱.۰۰	۰.۳۳	مدارا با مخالفان	
۱	۱.۲۰	۰.۵۳	۰.۲۰	۳.۰۰	۱.۰۰	۰.۵۰	۴.۰۰	مشارکت سیاسی	
۴	۰.۱۸	۰.۱۳	۰.۰۵	۱.۰۰	۰.۳۳	۲.۰۰	۰.۳۳	مصرف رسانه ای	
				۷.۵۰	۶.۵۸	۶.۵۰	۵.۶۷	جمع	
				۱.۸۸	۱.۶۵	۱.۶۳	۱.۴۲	میانگین	

جدول شماره ۴ به طور خاص به مقایسه زوجی فاکتورهای مرتبط با موضوع "فرهنگ سیاسی" می‌پردازد. این فاکتور ها شامل موارد زیر است؛ سطح اعتماد؛ کارشناسان بر اهمیت سطح اعتماد بین شهروندان و نهادهای حکومتی تأکید ویژه‌ای دارند. اعتماد بالا به نهادهای حکومتی، مشارکت سیاسی را افزایش داده و به ثبات سیاسی کمک می‌کند. مدارا با مخالفان؛ تحمل و مدارا با دیدگاه‌های مخالف، از جمله شاخص‌های مهم فرهنگ سیاسی است. کارشناسان بر اهمیت ایجاد فضای گفت‌وگو و پذیرش تفاوت‌ها تأکید دارند. مشارکت سیاسی؛ مشارکت سیاسی شهروندان در امور عمومی، نشان‌دهنده سلامت فرهنگ سیاسی است. کارشناسان بر اهمیت افزایش مشارکت سیاسی شهروندان در سطوح مختلف تأکید دارند. مصرف رسانه‌ای؛ مصرف رسانه‌ای و دسترسی شهروندان به اطلاعات، از جمله عوامل مؤثر بر شکل‌گیری افکار عمومی است. کارشناسان بر اهمیت دسترسی شهروندان به اطلاعات دقیق و متنوع تأکید دارند.

بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان نتیجه گرفت که کارشناسان سیاسی در شهر خرم‌آباد، بر اهمیت تقویت فرهنگ سیاسی مبتنی بر اعتماد، مدارا، مشارکت و دسترسی به اطلاعات تأکید دارند. آن‌ها معتقدند که تقویت این ابعاد، می‌تواند به بهبود

کیفیت حکومتمداری و افزایش رضایت‌مندی شهروندان کمک کند. در عامل فرهنگ سیاسی؛ مشارکت سیاسی رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۵. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (دینامیک قدرت در حال تحول)

رتبه	میانگین	نرمال سازی				تغییرات اقتصادی	تأثیر فناوری	جنبش‌های مردمی	تغییرات جمعیتی	دینامیک قدرت در حال تحول
		۰.۹۲	۱.۰۰	۰.۷۳	۰.۴۰					
۲	۰.۷۶	۰.۴۰	۰.۹۲	۱.۰۰	۰.۷۳	۰.۵۰	۲.۰۰	۱.۰۰	تغییر جمعیت شناسی	
۳	۰.۴۷	۰.۴۰	۰.۶۲	۰.۵۰	۰.۳۶	۰.۵۰	۱.۰۰	۰.۵۰	جنبش‌های مردمی	
۱	۰.۹۷	۰.۸۰	۰.۶۲	۱.۰۰	۱.۴۵	۳.۰۰	۱.۰۰	۲.۰۰	تأثیر فناوری	
۴	۰.۵۱	۰.۲۰	۰.۱۵	۰.۲۵	۱.۴۵	۱.۰۰	۰.۳۳	۲.۰۰	تغییرات اقتصادی	
						۵.۰۰	۲.۱۷	۸.۰۰	جمع	
						۱.۲۵	۰.۵۴	۲.۰۰	میانگین	

این جدول به طور خاص به مقایسه زوجی فاکتورهای مرتبط با موضوع "دینامیک قدرت در حال تحول" می‌پردازد. این فاکتورها (عوامل) شامل موارد زیر است؛ تغییرات اقتصادی؛ کارشناسان بر اهمیت تغییرات اقتصادی در شکل‌گیری و تغییر ساختار قدرت در شهر تأکید ویژه‌ای دارند. تغییرات اقتصادی می‌تواند به تغییر تعادل قوا بین گروه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی منجر شود. تأثیر فناوری؛ پیشرفت فناوری و دیجیتالی شدن جامعه، اثرات قابل توجهی بر ساختار قدرت و روابط اجتماعی دارد. کارشناسان به اهمیت در نظر گرفتن این عامل در تحلیل پویای قدرت اشاره کرده‌اند. جنبش‌های مردمی؛ جنبش‌های اجتماعی و مدنی می‌توانند به چالش کشیدن ساختارهای قدرت موجود و شکل‌گیری الگوهای جدید قدرت کمک کنند. تغییر جمعیت‌شناسی؛ تغییرات جمعیتی مانند افزایش جمعیت جوان یا مهاجرت، می‌تواند بر ترکیب اجتماعی و سیاسی شهر تأثیر بگذارد و به تغییر ساختار قدرت منجر شود. بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان نتیجه گرفت که کارشناسان، بر اهمیت عوامل اقتصادی، فناوری، جنبش‌های مردمی و تغییرات جمعیت‌شناسی در شکل‌گیری دینامیک قدرت تأکید دارند. این عوامل به عنوان نیروهای محرکه تغییر در ساختار قدرت و روابط اجتماعی در شهر شناخته می‌شوند. در عامل دینامیک قدرت در حال تحول؛ تأثیر فناوری رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۶. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (احزاب و ائتلاف‌های سیاسی محلی)

رتبه	میانگین	نرمال سازی				تاکید بر کاندیداهای فردی	تاکید بر کاندیداهای گروهی	وجود پلتفرم‌های روشن برای احزاب	وجود و حضور احزاب سیاسی	احزاب و ائتلاف‌های سیاسی محلی
		۱.۶۰	۱.۹۲	۲.۴۸	۲.۰۰					
۲	۱.۰۴	۰.۸۰	۰.۶۴	۰.۸۳	۳.۰۰	۲.۰۰	۰.۳۳	۱.۰۰	وجود و حضور احزاب سیاسی مستقر در سطح شهر	
۱	۱.۸۲	۱.۶۰	۱.۹۲	۲.۴۸	۲.۰۰	۴.۰۰	۱.۰۰	۳.۰۰	وجود پلتفرم‌های روشن برای احزاب	
۳	۰.۸۰	۰.۶۳	۱.۲۰	۰.۹۶	۰.۴۱	۰.۳۳	۰.۲۵	۰.۵۰	تاکید بر کاندیداهای فردی و ائتلاف‌های موقت در انتخابات محلی	
۴	۰.۲۴	۰.۱۶	۰.۳۰	۰.۲۴	۰.۲۸	۱.۰۰	۰.۵۰	۰.۳۳	تاکید بر کاندیداهای متخصص و شاخص در انتخابات محلی	
					۶.۳۳	۱۰.۰۰	۲.۰۸	۴.۸۳	جمع	
					۱.۵۸	۲.۵۰	۰.۵۲	۱.۲۱	میانگین	

این جدول به طور خاص به مقایسه زوجی فاکتورهای مرتبط با موضوع "احزاب و ائتلاف‌های سیاسی محلی" می‌پردازد. این فاکتورها شامل موارد زیر است؛ وجود و حضور احزاب سیاسی مستقر در سطح شهر؛ کارشناسان بر اهمیت وجود احزاب سیاسی مستقر و فعال در سطح محلی تأکید ویژه‌ای دارند. این احزاب می‌توانند به عنوان نمایندگان بخش‌های مختلف جامعه عمل کرده و در تصمیم‌گیری‌های سیاسی نقش آفرینی کنند. وجود پلتفرم‌های (سکوه‌های) روشن برای احزاب به منظور کنترل دولت؛ وجود برنامه‌ها و اهداف مشخص برای احزاب سیاسی، به آن‌ها کمک می‌کند تا در صورت دستیابی به قدرت، بتوانند برنامه‌های خود را اجرا کنند. تأکید بر کاندیداهای فردی و ائتلاف‌های موقت در انتخابات محلی؛ در برخی از انتخابات، ممکن است تأکید بر کاندیداهای مستقل یا ائتلاف‌های موقت بیشتر باشد. این امر می‌تواند نشان‌دهنده ضعف احزاب سیاسی مستقر یا عدم اعتماد مردم به آن‌ها باشد. تأکید بر کاندیداهای متخصص و شاخص در انتخابات محلی؛ انتخاب کاندیداهای متخصص و دارای صلاحیت، می‌تواند به بهبود کیفیت مدیریت شهری کمک کند.

بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان نتیجه گرفت که کارشناسان سیاسی در شهر خرم‌آباد، بر اهمیت وجود احزاب سیاسی مستقر و فعال در سطح محلی و همچنین وجود برنامه‌های مشخص برای این احزاب تأکید دارند. همچنین، انتخاب کاندیداهای متخصص و دارای صلاحیت، از دیگر عوامل مهم در بهبود وضعیت سیاسی شهر به شمار می‌آید. به طور کلی، در عامل احزاب و ائتلاف‌های سیاسی محلی؛ وجود پلتفرم‌های روشن برای احزاب رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۷. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (ارتباط با دولت‌های ملی و منطقه ای)

ارتباط با دولت‌های ملی و منطقه ای	بر خورنداری از سطح خودمختاری شهر	کنترل بر بودجه، مالیات و سیاست‌های خود	ارتباط دو سویه شورای اسلامی شهر	میزان تعامل با دولت‌های ملی و دولت محلی‌های معین هم جوار و تاثیر آن بر	نرمال سازی				میانگین	رتبه
					۰.۸۶	۰.۲۵	۲.۵۵	۱.۲۶		
بر خورنداری از سطح خودمختاری شهر از سطوح بالاتر حکومتی	۱.۰۰	۰.۳۳	۳.۰۰	۳.۰۰	۰.۸۶	۰.۲۵	۲.۵۵	۱.۲۶	۱.۲۳	۱
کنترل بر بودجه، مالیات و سیاست‌های خود	۳.۰۰	۱.۰۰	۰.۵۰	۰.۵۰	۲.۵۷	۰.۷۵	۰.۴۳	۰.۲۱	۰.۹۹	۲
ارتباط دو سویه شورای اسلامی شهر با سایر نهادهای دولتی	۰.۳۳	۲.۰۰	۱.۰۰	۵.۰۰	۰.۲۹	۱.۵۰	۰.۱۷	۰.۴۲	۰.۵۹	۳
میزان تعامل با دولت‌های ملی و دولت محلی‌های معین هم جوار و تاثیر آن بر شکل توسعه سیاسی شهر	۰.۳۳	۲.۰۰	۰.۲۰	۱.۰۰	۰.۲۹	۰.۳۸	۰.۰۴	۰.۱۱	۰.۲۰	۴
جمع	۴.۶۷	۵.۳۳	۴.۷۰	۹.۵۰						
میانگین	۱.۱۷	۱.۳۳	۱.۱۸	۲.۳۸						

جدول شماره هفت به طور خاص به ارزیابی اهمیت نسبی فاکتورهای مختلف مرتبط با ارتباط شهر خرم‌آباد با دولت‌های ملی و منطقه‌ای می‌پردازد. این فاکتورها شامل موارد زیر است؛ بر خورنداری از سطح خودمختاری شهر از سطوح بالاتر حکومتی؛ این فاکتور به میزان استقلال و اختیاری که شهر در تصمیم‌گیری‌ها دارد اشاره می‌کند. کارشناسان به این موضوع اهمیت زیادی می‌دهند، چرا که استقلال بیشتر می‌تواند به افزایش کارایی و پاسخگویی مدیریت شهری کمک کند. کنترل بر بودجه، مالیات و سیاست‌های خود؛ این فاکتور به میزان کنترل شهر بر منابع مالی و سیاست‌گذاری‌های محلی اشاره دارد. داشتن کنترل بیشتر بر منابع مالی می‌تواند به شهرها اجازه دهد تا اولویت‌های خود را بهتر دنبال کنند و به نیازهای محلی پاسخ دهند. ارتباط دو سویه

شورای اسلامی شهر با سایر نهادهای دولتی: این فاکتور به اهمیت ارتباط موثر بین شورای اسلامی شهر و سایر نهادهای دولتی اشاره دارد. این ارتباط می‌تواند به هماهنگی بهتر بین سطوح مختلف حکومتی و تسهیل در اجرای پروژه‌های مشترک کمک کند. میزان تعامل با دولت‌های ملی و دولت‌های محلی هم‌جوار و تأثیر آن بر شکل توسعه سیاسی شهر: این فاکتور به اهمیت تعامل با دولت‌های ملی و محلی دیگر در توسعه شهر اشاره دارد. تعاملات بین‌شهری و بین‌المللی می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری، انتقال فناوری و توسعه همکاری‌ها کمک کند.

بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان به چند نتیجه مهم دست یافت؛ اهمیت استقلال و خودمختاری: کارشناسان بر اهمیت استقلال و خودمختاری شهرها در تصمیم‌گیری‌ها تأکید دارند. ضرورت کنترل بر منابع مالی: داشتن کنترل بیشتر بر منابع مالی به شهرها اجازه می‌دهد تا اولویت‌های خود را بهتر دنبال کنند. اهمیت ارتباط موثر با سایر نهادها: ارتباط موثر با دولت‌های ملی و محلی دیگر می‌تواند به توسعه شهر کمک کند. تأثیر تعاملات بین‌شهری: تعاملات بین‌شهری و بین‌المللی می‌تواند فرصت‌های جدیدی را برای توسعه شهر ایجاد کند. به صورت کلی، در عامل ارتباط با دولت‌های ملی و منطقه‌ای؛ برخورداری از سطح خودمختاری شهر از سطوح بالاتر حکومتی رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۸. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (جنبش‌های اجتماعی شهری)

جنبش‌های اجتماعی شهری	نقش جنبش‌های اجتماعی در شکل‌گیری منظر سیاسی شهر.	آیا این جنبش‌ها از موضوعات خاصی مانند حفاظت از محیط زیست حمایت می‌کنند و بر سیاست‌ها تأثیر می‌گذارند؟	آیا این جنبش‌ها از موضوعات خاص مانند عدالت اجتماعی حمایت می‌کنند و بر سیاست‌ها تأثیر می‌گذارند؟	آیا سازمانهای مردم‌نهاد امکان تشکیل سهل‌الوصل دارند؟	نرمال سازی				رتبه	رتبه
					۱	۲	۳	۴		
نقش جنبش‌های اجتماعی در شکل‌گیری منظر سیاسی شهر.	۱.۰۰	۵.۰۰	۲.۰۰	۳.۰۰	۱.۹۷	۱.۵۴	۱.۵۲	۲.۴۸	۱.۸۸	۱
آیا این جنبش‌ها از موضوعات خاصی مانند حفاظت از محیط زیست حمایت می‌کنند و بر سیاست‌ها تأثیر می‌گذارند؟	۰.۲۰	۱.۰۰	۰.۲۵	۰.۳۳	۰.۳۹	۰.۳۱	۰.۱۹	۰.۲۸	۰.۲۹	۴
آیا این جنبش‌ها از موضوعات خاص مانند عدالت اجتماعی حمایت می‌کنند و بر سیاست‌ها تأثیر می‌گذارند؟	۰.۵۰	۴.۰۰	۱.۰۰	۰.۵۰	۰.۹۸	۰.۹۲	۱.۵۲	۰.۸۳	۱.۰۶	۲
آیا سازمانهای مردم‌نهاد امکان تشکیل سهل‌الوصل دارند؟	۰.۳۳	۳.۰۰	۲.۰۰	۱.۰۰	۰.۶۶	۰.۲۳	۰.۳۸	۰.۲۱	۰.۳۷	۳
جمع	۲.۰۳	۱۳.۰۰	۵.۲۵	۴.۸۳						
میانگین	۰.۵۱	۳.۲۵	۱.۳۱	۱.۲۱						

جدول فوق به ارزیابی اهمیت نسبی فاکتورهای مختلف مرتبط با جنبش‌های اجتماعی شهری می‌پردازد. این فاکتورها شامل موارد زیر است؛ «نقش جنبش‌های اجتماعی در شکل‌گیری منظر سیاسی شهر»: این فاکتور به طور مستقیم به تأثیرگذاری

جنبش‌های اجتماعی بر شکل‌گیری فضای سیاسی شهر اشاره دارد. اعداد بالا در این سطر نشان می‌دهد که کارشناسان به این نقش بسیار اهمیت می‌دهند. «آیا این جنبش‌ها از موضوعات خاصی مانند حفاظت از محیط زیست حمایت می‌کنند و بر سیاست‌ها تأثیر می‌گذارند؟» این فاکتور به تخصص‌گرایی جنبش‌ها و تأثیرگذاری آن‌ها بر سیاست‌گذاری‌های خاص می‌پردازد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان معتقدند جنبش‌های اجتماعی می‌توانند در حوزه‌های خاصی مانند محیط زیست تأثیرگذار باشند. «آیا این جنبش‌ها از موضوعات خاص مانند عدالت اجتماعی حمایت می‌کنند و بر سیاست‌ها تأثیر می‌گذارند؟» این فاکتور نیز مشابه فاکتور قبلی به تخصص‌گرایی جنبش‌ها و تأثیرگذاری آن‌ها بر سیاست‌گذاری‌های خاص، این بار در حوزه عدالت اجتماعی، می‌پردازد. «آیا سازمان‌های مردم‌نهاد امکان تشکیل سهل‌الوصول دارند؟»: این فاکتور به فضای باز سیاسی و امکان فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان معتقدند وجود فضای باز برای فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد به پویایی جامعه مدنی کمک می‌کند.

بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان به چند نتیجه مهم دست یافت: اهمیت جنبش‌های اجتماعی در شکل‌گیری منظر سیاسی: کارشناسان بر نقش مهم جنبش‌های اجتماعی در شکل‌گیری فضای سیاسی شهر تأکید دارند. تخصص‌گرایی جنبش‌ها: جنبش‌های اجتماعی در حوزه‌های خاصی مانند محیط زیست و عدالت اجتماعی فعال هستند و می‌توانند بر سیاست‌گذاری‌ها تأثیرگذار باشند. اهمیت فضای باز برای فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد: وجود فضای باز برای فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد به پویایی جامعه مدنی کمک می‌کند. به صورت کلی، در عامل جنبش‌های اجتماعی شهری، حفاظت از محیط زیست رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۹. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع)

نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع:	چگونه رسانه‌ها گفتمان عمومی...	آیا رسانه‌های محلی دیدگاه‌های متنوعی...	تأثیر گروه‌های مدافع در شکل دادن...	آیا رسانه‌های محلی...	نرمال سازی				میانگین	رتبه
					۰.۶۱	۰.۳۹	۱.۹۲	۱.۳۳		
چگونه رسانه‌ها گفتمان عمومی و پاسخگویی سیاسی را در شهر شکل می‌دهند.	۱.۰۰	۰.۲۰	۴.۰۰	۳.۰۰	۰.۶۱	۰.۳۹	۱.۹۲	۱.۳۳	۱.۰۶	۲
آیا رسانه‌های محلی دیدگاه‌های متنوعی ارائه می‌دهند و تحلیل انتقادی را ترویج می‌کنند؟	۵.۰۰	۱.۰۰	۳.۰۰	۲.۰۰	۳.۰۴	۱.۹۷	۱.۴۴	۰.۸۹	۱.۸۳	۱
تأثیر گروه‌های مدافع در شکل دادن به بحث‌های سیاست‌گذاری و تأثیرگذاری بر افکار عمومی.	۰.۲۵	۰.۳۳	۱.۰۰	۳.۰۰	۰.۱۵	۰.۹۸	۰.۱۶	۰.۴۴	۰.۴۳	۳
آیا رسانه‌های محلی تأثیرگذار وجود دارد	۰.۳۳	۰.۵۰	۰.۳۳	۱.۰۰	۰.۲۰	۰.۲۵	۰.۰۴	۰.۱۱	۰.۱۵	۴
جمع	۶.۵۸	۲.۰۳	۸.۳۳	۹.۰۰						
میانگین	۱.۶۵	۰.۵۱	۲.۰۸	۲.۲۵						

جدول شماره ۹ به طور خاص به ارزیابی اهمیت نسبی فاکتورهای مختلف مرتبط با نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع در شکل‌دهی افکار عمومی و سیاست‌گذاری‌ها می‌پردازد. این فاکتورها شامل موارد زیر است: «چگونه رسانه‌ها گفتمان عمومی و پاسخگویی سیاسی را در شهر شکل می‌دهند؟»: این فاکتور به نقش کلیدی رسانه‌ها در شکل‌دهی افکار عمومی و اعمال فشار بر سیاست‌گذاران اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان به این نقش بسیار اهمیت می‌دهند. «آیا رسانه‌های محلی دیدگاه‌های متنوعی ارائه می‌دهند و تحلیل انتقادی را ترویج می‌کنند؟»: این فاکتور به تنوع دیدگاه‌ها و وجود نقد در رسانه‌های محلی اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان معتقدند تنوع دیدگاه‌ها و نقد سازنده به تقویت دموکراسی

کمک می‌کند. «تأثیر گروه‌های مدافع در شکل‌دادن به بحث‌های سیاست‌گذاری و تأثیرگذاری بر افکار عمومی»: این فاکتور به نقش گروه‌های مدافع در شکل‌دهی سیاست‌گذاری‌ها و تأثیرگذاری بر افکار عمومی اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان به نقش گروه‌های مدافع در ایجاد تغییر اجتماعی اهمیت می‌دهند. «آیا رسانه‌های محلی تأثیرگذار وجود دارد؟»: این فاکتور به وجود رسانه‌های محلی قدرتمند و تأثیرگذار اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان معتقدند وجود رسانه‌های محلی قوی می‌تواند به تقویت جامعه مدنی کمک کند.

بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان به چند نتیجه مهم دست یافت؛ اهمیت رسانه‌ها در شکل‌دهی افکار عمومی؛ رسانه‌ها نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی گفتمان عمومی و اعمال فشار بر سیاست‌گذاران دارند. ضرورت تنوع دیدگاه‌ها و نقد؛ وجود رسانه‌های محلی با دیدگاه‌های متنوع و نقد سازنده به تقویت دموکراسی کمک می‌کند. نقش مهم گروه‌های مدافع؛ گروه‌های مدافع می‌توانند در شکل‌دهی سیاست‌گذاری‌ها و ایجاد تغییر اجتماعی نقش مهمی ایفا کنند. اهمیت رسانه‌های محلی قوی؛ وجود رسانه‌های محلی قدرتمند می‌تواند به تقویت جامعه مدنی کمک کند. به صورت کلی، در عامل نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع؛ تأثیر گروه‌های مدافع در شکل‌دادن به بحث‌های سیاست‌گذاری و تأثیرگذاری بر افکار عمومی رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۰. مقایسه زوجی فاکتور مربوط به موضوع (سازگاری و نوآوری)

سازگاری و نوآوری	ظرفیت شهر برای تطبیق ساختار	آیا ساختار کنونی حکمرانی شهری	میزان پاسخگویی ساختار سیاسی	آیا شهر از رویکردهای نوآوران	نرمال سازی				میانگین	رتبه
					۰.۵۵	۰.۳۶	۱.۶۰	۰.۶۴		
ظرفیت شهر برای تطبیق ساختارها و استراتژی‌های سیاسی خود برای مقابله با چالش‌های نوظهور.	۱.۰۰	۰.۵۰	۴.۰۰	۰.۳۳	۰.۵۵	۰.۳۶	۱.۶۰	۰.۶۴	۰.۷۹	۴
آیا ساختار کنونی حکمرانی شهری امکان پاسخگویی به چالش‌ها را دارد؟	۲.۰۰	۱.۰۰	۱.۰۰	۰.۵۰	۱.۱۰	۰.۷۳	۰.۴۰	۰.۹۶	۰.۸۰	۳
میزان پاسخگویی ساختار سیاسی به واقعیت‌های اقتصادی و پیشرفت‌های فناوری	۰.۲۵	۱.۰۰	۱.۰۰	۰.۲۵	۰.۱۴	۲.۱۸	۱.۶۰	۱.۹۲	۱.۴۶	۱
آیا شهر از رویکردهای نوآورانه برای حکمرانی، مشارکت شهروندان و حل مشکلات استقبال می‌کند؟	۴.۰۰	۳.۰۰	۴.۰۰	۱.۰۰	۲.۲۱	۰.۵۵	۰.۴۰	۰.۴۸	۰.۹۱	۲
جمع	۷.۲۵	۵.۵۰	۱۰.۰۰	۲.۰۸						
میانگین	۱.۸۱	۱.۳۸	۲.۵۰	۰.۵۲						

جدول فوق به طور خاص به ارزیابی اهمیت نسبی فاکتورهای مختلف مرتبط با سازگاری و نوآوری در ساختارهای سیاسی و اجتماعی شهر می‌پردازد. این فاکتورها شامل موارد زیر است؛ «ظرفیت شهر برای تطبیق ساختارها و راهبردهای سیاسی خود برای مقابله با چالش‌های نوظهور»: این فاکتور به توانایی شهر در انطباق با تغییرات و چالش‌های جدید اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان به این توانایی بسیار اهمیت می‌دهند. «آیا ساختار کنونی حکمرانی شهری امکان پاسخگویی به چالش‌ها را دارد؟»: این فاکتور به کارآمدی ساختار حکمرانی موجود در مواجهه با چالش‌ها می‌پردازد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان بر اهمیت داشتن یک ساختار حکمرانی انعطاف‌پذیر تأکید دارند. «میزان پاسخگویی ساختار سیاسی به واقعیت‌های اقتصادی و پیشرفت‌های فناوری»: این فاکتور به ارتباط بین ساختار سیاسی و تحولات اقتصادی و فناوری اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان معتقدند ساختار سیاسی باید با تغییرات اقتصادی و فناوری هماهنگ باشد. «آیا

شهر از رویکردهای نوآورانه برای حکمرانی، مشارکت شهروندان و حل مشکلات استقبال می‌کند؟»: این فاکتور به وجود روحیه نوآوری و استفاده از روش‌های جدید در مدیریت شهری اشاره دارد. عدد بالای این فاکتور نشان می‌دهد که کارشناسان به اهمیت نوآوری در حل مسائل شهری اعتقاد دارند.

بر اساس نتایج حاصل از این جدول، می‌توان به چند نتیجه مهم دست یافت؛ اهمیت سازگاری با تغییرات: کارشناسان بر اهمیت توانایی شهر در انطباق با تغییرات و چالش‌های جدید تأکید دارند. ضرورت داشتن ساختار حکمرانی کارآمد: ساختار حکمرانی باید به گونه‌ای باشد که بتواند به چالش‌های جدید پاسخگو باشد. ارتباط بین ساختار سیاسی و تحولات اقتصادی و فناوری: ساختار سیاسی باید با تغییرات اقتصادی و فناوری هماهنگ باشد. اهمیت نوآوری در مدیریت شهری: استفاده از روش‌های نوآورانه در مدیریت شهری به بهبود عملکرد شهر کمک می‌کند. نتایج جدول نشان می‌دهد در عامل سازگاری و نوآوری؛ میزان پاسخگویی ساختار سیاسی به واقعیت‌های اقتصادی و پیشرفت‌های فناوری، رتبه یک را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۱. وزن و رتبه نهایی موضوعات و جایگاه فاکتورها

فاکتورها	نظام سیاسی	مشارکت شهروندان	فرهنگ سیاسی	دینامیک قدرت در حال	خراب و ائتلاف‌های سیاسی	ارتباط با دولت‌های ملی و	جنبش‌های اجتماعی شهری	نقش رسانه‌ها و گروه‌های	سازگاری و نوآوری	میابکین	رتبه نهایی فاکتورها
وجود ساختار رسمی	۰.۴۱	۰.۳	۰.۶	۰.۴	۰.۴	۰.۲	۰.۸	۰.۶	۰.۲	۰.۴	۱۳
توزیع قدرت	۱.۱۱	۰.۷	۱.۶	۱	۱	۰.۵	۲	۱.۶	۰.۶	۱.۱	۶
وجود سیستم انتخاباتی	1.53	۰.۹	۲.۲	۱.۴	۱.۴	۰.۷	۲.۸	۲.۲	۰.۹	۱.۵	۳
وجود مکانیسم‌هایی برای عدم فرمان قدرت مطلق	۰.۶۹	۰.۴	۱	۰.۶	۰.۶	۰.۳	۱.۳	۱	۰.۴	۰.۷	۱۰
شوراهای مشورتی شهروندی	۰.۹۳	۰.۶	۱.۴	۰.۹	۰.۹	۰.۴	۱.۷	۱.۴	۰.۵	۰.۹	۸
جلسات عمومی	۱.۷۴	۱.۱	۲.۶	۱.۶	۱.۶	۰.۸	۳.۲	۲.۵	۱	۱.۸	۲
سازمان‌های مردمی:	۰.۴	۰.۲	۰.۶	۰.۴	۰.۴	۰.۲	۰.۷	۰.۶	۰.۲	۰.۴	۱۳
دموکراسی مستقیم	۰.۱۸	۰.۱	۰.۳	۰.۲	۰.۲	۰.۱	۰.۳	۰.۳	۰.۱	۰.۲	۱۴
سطح اعتماد	۱.۰۸	۰.۷	۱.۶	۱	۱	۰.۵	۲	۱.۶	۰.۶	۱.۱	۶
مدارا با مخالفان	۱.۰۴	۰.۶	۱.۵	۱	۱	۰.۵	۱.۹	۱.۵	۰.۶	۱.۱	۶
مشارکت سیاسی	۱.۲	۰.۷	۱.۸	۱.۱	۱.۱	۰.۵	۲.۲	۱.۷	۰.۷	۱.۲	۵
مصرف رسانه‌ای	۰.۱۸	۰.۱	۰.۳	۰.۲	۰.۲	۰.۱	۰.۳	۰.۳	۰.۱	۰.۲	۱۴
تغییر جمعیت‌شناسی	۰.۷۶	۰.۵	۱.۱	۰.۷	۰.۷	۰.۳	۱.۴	۱.۱	۰.۴	۰.۸	۹
جنبش‌های مردمی	۰.۴۷	۰.۳	۰.۷	۰.۴	۰.۴	۰.۲	۰.۹	۰.۷	۰.۳	۰.۵	۱۲
تأثیر فناوری	۰.۹۷	۰.۶	۱.۴	۰.۹	۰.۹	۰.۴	۱.۸	۱.۴	۰.۵	۱	۷

فاکتورها	سیاست سیاسی	مشارکت شهروندان	فرهنگ سیاسی	دینامیک قدرت در حال	حزب و ائتلاف های سیاسی	ارتباط با دولت های ملی و	جنبش های اجتماعی شهری	نقش رسانه ها و گروه های	سازگاری و نوآوری	میانگین	رتبه نهایی فاکتورها
	۰.۲۶	۱.۷۴	۰.۹۲	۰.۹۲	۰.۹۲	۰.۴۴	۱.۸۴	۱.۴۵	۰.۵۶	۱	۷
تغییرات اقتصادی	۰.۵۱	۰.۳	۰.۸	۰.۵	۰.۵	۰.۲	۰.۹	۰.۷	۰.۳	۰.۵	۱۲
وجود و حضور احزاب سیاسی	۱.۰۴	۰.۶	۱.۵	۱	۱	۰.۵	۱.۹	۱.۵	۰.۵	۱.۱	۶
وجود پلتفرم های روشن احزاب	۱.۸۲	۱.۱	۲.۷	۱.۷	۱.۷	۱.۸	۳.۳	۲.۶	۱	۱.۸	۲
تمرکز انتخابات محلی بر کاندیداهای فردی و ائتلافهای موقت	۰.۸	۰.۵	۱.۲	۰.۷	۰.۷	۰.۴	۱.۵	۱.۲	۰.۴	۰.۸	۹
تمرکز انتخابات محلی و کاندیداهای قومیتی	۰.۲۴	۰.۲	۰.۴	۰.۲	۰.۲	۰.۱	۰.۴	۰.۴	۰.۱	۰.۲	۱۴
سطح خودمختاری شهر	۱.۲۳	۰.۸	۱.۸	۱.۱	۱.۱	۰.۵	۲.۳	۱.۸	۰.۷	۱.۳	۴
کنترل بر بودجه، مالیات و...	۰.۹۹	۰.۶	۱.۵	۰.۹	۰.۹	۰.۴	۱.۸	۱.۴	۰.۶	۱	۷
ارتباط دو سویه شورای شهر یا نهادهای دولتی	۰.۵۹	۰.۴	۰.۹	۰.۵	۰.۵	۰.۳	۱.۱	۰.۹	۰.۳	۰.۶	۱۱
تعامل با دولت های ملی و منطقه ای	۰.۲	۰.۱	۰.۳	۰.۲	۰.۲	۰.۱	۰.۴	۰.۳	۰.۱	۰.۲	۱۴
نقش جنبش های اجتماعی	۱.۸۸	۱.۲	۲.۸	۱.۷	۱.۷	۰.۸	۳.۵	۲.۷	۱.۱	۱.۹	۱
حمایت حفاظت از محیط زیست توسط جنبش های محیط زیستی	۰.۲۹	۰.۲	۰.۴	۰.۳	۰.۳	۰.۱	۰.۵	۰.۴	۰.۲	۰.۳	۱۴
حمایت از عدالت اجتماعی توسط جنبش های محیط زیستی	۱.۰۶	۰.۷	۱.۶	۱	۱	۰.۵	۲	۱.۵	۰.۶	۱.۱	۶
تشکیل سهل الوصول سازمانهای مردم نهاد	۰.۳۷	۰.۲	۰.۵	۰.۳	۰.۳	۰.۲	۰.۷	۰.۵	۰.۲	۰.۴	۱۳
نقش رسانه ها در شکل دهی گفتمان عمومی	۱.۰۶	۰.۷	۱.۶	۱	۱	۰.۵	۲	۱.۵	۰.۶	۱.۱	۶
تحلیل انتقادی توسط رسانه های محلی	1.83	۱.۱	۲.۶	۱.۷	۱.۷	۰.۸	۳.۴	۲.۷	۱	۱.۹	۱
تأثیرگذاری بر افکار عمومی.	۰.۴۳	۰.۳	۰.۶	۰.۴	۰.۴	۰.۲	۰.۸	۰.۶	۰.۲	۰.۴	۱۳
وجود رسانه های محلی تاثیر گذار	۰.۱۵	۰.۱	۰.۲	۰.۱	۰.۱	۰.۱	۰.۳	۰.۲	۰.۱	۰.۲	۱۴
ظرفیت شهر برای مقابله با چالش های نوظهور.	۰.۷۹	۰.۵	۱.۲	۰.۷	۰.۷	۰.۳	۱.۵	۱.۱	۰.۴	۰.۸	۹
ساختار کنونی حکمرانی برای پاسخگویی به چالشها	۰.۸	۰.۵	۱.۲	۰.۷	۰.۷	۰.۴	۱.۵	۱.۲	۰.۴	۰.۸	۹
پاسخگویی به واقعتهای اقتصادی و پیشرفتهای فناوری	۱.۴۶	۰.۹	۲.۱	۱.۳	۱.۳	۱.۶	۲.۷	۲.۱	۰.۸	۱.۵	۳
توان شهر در رویکردهای نوآورانه برای حکمرانی، مشارکت شهروندان	۰.۹۱	۰.۶	۱.۳	۰.۸	۰.۸	۰.۴	۱.۷	۱.۳	۰.۵	۰.۹	۸
میانگین		۰.۵	۱.۳	۰.۸	۰.۸	۰.۴	۱.۶	۱.۳	۰.۵	۰.۹	
رتبه نهایی موضوعات		۵	۲	۴	۴	۴	۶	۱	۵	۳	

نتیجه‌گیری

در زمینه توسعه شهری، اولویت‌بندی راهبردهای سیاسی، نقشی اساسی در شکل‌گیری شهرهای پایدار و فراگیر دارد. این تحقیق، مؤلفه‌های راهبردی مختلف توسعه سیاسی شهر را مورد بررسی قرار داده است و بر نیاز به رویکردی سازمان‌یافته برای اولویت‌بندی این راهبردها بر اساس تأثیر بالقوه و امکان‌سنجی آن‌ها تأکید کرده است. یافته‌های ما نشان می‌دهد که مشارکت سیاسی مؤثر، همکاری ذینفعان و حکمرانی شفاف برای اجرای موفقیت‌آمیز طرح‌های توسعه شهری اساسی هستند. با اولویت‌بندی راهبردهایی که مشارکت مدنی را تقویت می‌کنند و راهبردهایی که مشارکت‌های عمومی-خصوصی را تقویت می‌کنند، شهرها می‌توانند محیطی مناسب برای نوآوری و تاب‌آوری ایجاد کنند. علاوه بر این، تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که زمینه محلی به طور قابل توجهی بر اثربخشی استراتژی‌های مختلف تأثیر می‌گذارد. بنابراین، اتخاذ یک چارچوب انعطاف‌پذیر برای سیاست‌گذاران ضروری است که امکان انطباق بر اساس چالش‌ها و فرصت‌های خاص شهری را فراهم کند. این رویکرد مناسب نه تنها بهره‌وری منابع را به حداکثر می‌رساند، بلکه تضمین می‌کند که صدای جوامع به حاشیه رانده شده، شنیده می‌شود و در فرآیند تصمیم‌گیری ادغام می‌شود. در نتیجه، اولویت‌بندی راهبردهای توسعه سیاسی باید مبتنی بر درک جامع پویایی شهری و نیازهای جامعه باشد. تحقیقات آینده باید بر مطالعات طولی تمرکز کند که اثرات بلندمدت این استراتژی‌ها را بر پایداری شهری و برابری اجتماعی ارزیابی کند. با انجام این کار، ما می‌توانیم به گفتمان جاری در مورد توسعه سیاسی شهری کمک کنیم و راهکارهایی را برای دست اندرکاران و سیاست‌گذاران به طور یکسان ارائه کنیم.

تحقیق حاضر با هدف شناسایی و اولویت‌بندی راهبردهای توسعه سیاسی شهرستان خرم‌آباد انجام شده است. با بهره‌گیری از روش تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) و نظر کارشناسان سیاسی، مؤلفه‌ها و فاکتورهای کلیدی در این زمینه شناسایی و رتبه‌بندی شدند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که مشارکت شهروندان، جنبش‌های اجتماعی شهری و نقش رسانه‌ها و گروه‌های مدافع، سه مؤلفه اصلی و با اهمیت در توسعه سیاسی این شهر هستند. پژوهش انجام شده در مورد اولویت‌بندی راهبردهای توسعه سیاسی در خرم‌آباد چندین یافته مهم را نشان می‌دهد که به حکمرانی مؤثر و رشد پایدار شهر کمک می‌کند. خرم‌آباد با سابقه‌ای غنی و پویایی سیاسی-اجتماعی منحصر به فرد، فرصت‌ها و چالش‌هایی را برای توسعه سیاسی ارائه می‌کند.

در سطح فاکتورها نیز، نقش جنبش‌های اجتماعی، تحلیل انتقادی توسط رسانه‌های محلی، جلسات عمومی، وجود پلتفرم‌های روشن احزاب، وجود سیستم انتخاباتی، پاسخگویی به واقعیت‌های اقتصادی و پیشرفت‌های فناوری، به ترتیب بیشترین اهمیت را دارند. این یافته‌ها حاکی از آن است که برای توسعه سیاسی پایدار در خرم‌آباد، باید به تقویت مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها، حمایت از فعالیت‌های جنبش‌های اجتماعی، ارتقای نقش رسانه‌ها در اطلاع‌رسانی و نقد سازنده، برگزاری جلسات عمومی منظم، تقویت احزاب سیاسی با برنامه‌های مشخص، ایجاد سیستم انتخاباتی شفاف و پاسخگو به نیازهای شهروندان و تطبیق ساختارهای شهری با تحولات اقتصادی و فناوری توجه ویژه شود.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که توسعه سیاسی در خرم‌آباد، نیازمند یک رویکرد جامع و چندجانبه است که در آن تمامی بازیگران سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مشارکت فعال داشته باشند. همچنین، برای دستیابی به توسعه سیاسی پایدار، لازم است به عوامل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر توسعه سیاسی توجه شود.

اهمیت این پژوهش در آن است که به مسئولان شهری و برنامه‌ریزان توسعه، نقشه راهی برای توسعه سیاسی شهر خرم‌آباد ارائه می‌دهد. با توجه به یافته‌های این پژوهش، می‌توان برنامه‌ها و سیاست‌هایی را تدوین کرد که به تقویت مشارکت شهروندان، تقویت جامعه مدنی، ارتقای نقش رسانه‌ها و پاسخگویی بیشتر مسئولان به مطالبات مردم منجر شود.

با توجه به نتایج این پژوهش، پیشنهادهای زیر برای بهبود وضعیت موجود شهرستان خرم‌آباد در زمینه توسعه سیاسی ارائه

می‌شود:

تقویت مشارکت شهروندان: مشارکت برای جوامع امروزی امری ضروری و غیر قابل انکار است. برگزاری جلسات عمومی منظم، ایجاد سامانه‌های آنلاین برای مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها، تشکیل شورای محلات و حمایت از فعالیت‌های

سازمان‌های مردم‌نهاد از راهکارهای ارتقای مشارکت شهروندان می‌باشد. البته ارتقای قابلیت‌های دولت و نهادهای محلی بسیار مهم است. برنامه‌ها و کارگاه‌های آموزشی می‌تواند مسئولان را توانمند کند و ارائه خدمات را بهبود بخشد. حمایت از فعالیت‌های جنبش‌های اجتماعی: ایجاد فضای مناسب برای فعالیت‌های قانونی جنبش‌های اجتماعی، حمایت از تشکیل اتحادیه‌ها و انجمن‌های صنفی و تقویت نقش آن‌ها در نظارت بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی. ارتقای نقش رسانه‌ها: حمایت از رسانه‌های مستقل، ایجاد فضای آزاد برای بیان نظرات مختلف، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای خبرنگاران و تقویت سواد رسانه‌ای شهروندان.

تقویت احزاب سیاسی: تقویت حکومت مشارکتی بین دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی، راه حل‌های نوآورانه و اشتراک منابع را تقویت می‌کند. حمایت از تشکیل احزاب سیاسی با برنامه‌های مشخص و ایده‌های متفاوت، تداوم برگزاری انتخابات آزاد و عادلانه و تقویت رقابت‌های سیاسی سالم از راهکاری تقویت احزاب می‌باشد.

شفافیت و پاسخگویی: ایجاد سامانه‌های اطلاعاتی شفاف، انتشار اطلاعات مربوط به تصمیم‌گیری‌ها و عملکرد دستگاه‌های اجرایی، برگزاری جلسات پرسش و پاسخ با مسئولان و ایجاد کانال‌های ارتباطی موثر با شهروندان. توسعه زیرساخت‌های شهری: سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت‌های شهری، بهبود کیفیت خدمات عمومی، ایجاد فرصت‌های شغلی و کاهش نابرابری‌های اجتماعی.

آموزش و فرهنگ‌سازی: برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه مشارکت سیاسی، دموکراسی و حقوق شهروندی، تقویت فرهنگ گفتگو و تحمل‌پذیری و ارتقای سطح آگاهی عمومی.

با اجرای این پیشنهادها، می‌توان به تدریج به توسعه سیاسی پایدار در شهرستان خرم‌آباد دست یافت و این شهرستان را به شهری پویا، مشارکت‌پذیر و پاسخگو تبدیل کرد. و خرم‌آباد با تمرکز بر این راهبردهای اولویت‌دار، می‌تواند چشم‌انداز سیاسی خود را به سمت ارتقای حکمرانی، رضایت بیشتر شهروندان و بهبود شرایط اجتماعی-اقتصادی سوق دهد. یافته‌های این تحقیق به عنوان پایه‌ای برای ابتکارات توسعه سیاسی آینده در شهرستان، با هدف ایجاد یک محیط سیاسی جامع‌تر و فراگیرتر عمل می‌کند.

منابع

- امیری، علی، مسعودی راد، ماندانا، رضایی، مریم. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر جدایی‌گزینی اکولوژیکی بر رفتارهای انتخاباتی شهروندان (مطالعه موردی: شورای شهر خرم‌آباد). *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۲(۲)، ۶۷۵-۶۹۶.
- doi: 10.22059/jhgr.2019.261027.1007733
- پلانوکلاک، ویکی ال. کرسول، جان دبلیو. (۱۴۰۰). روش تحقیق، ترجمه مهدی وفایی‌زاده، تهران: زرین اندیشمند.
- چوپانیان، جواد، اسماعیلی، حسن. (۱۳۹۹). شهر سلوکیه نمادی از تاثیر هنر قوم یونانی در معماری و شهرسازی دوره سلوکیه و اشکانیان در ایران. *مطالعات اجتماعی اقوام*، ۲۱(۲)، ۲۵۹-۲۷۵. doi: 10.22111/jsse.2021.37351.1036
- زاهدی، محمدجواد، و بیرانوند، علی. (۱۳۸۹). پایگاه اقتصادی - اجتماعی و نگرش به مشارکت سیاسی (مطالعه موردی: شهر خرم‌آباد). *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۱۱(۲)، ۵۱-۷۳.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان لرستان (۱۳۹۹). *سالنامه آماری استان لرستان*، خرم‌آباد: معاونت آمار سازمان مدیریت. فکوهی، ناصر. (۱۳۸۳). *انسان‌شناسی شهری*، تهران: نی.
- فلاحی سیفال‌الدین، علی، امیری، علی، ولی‌زاده، داراب. (۱۳۹۳). بررسی ریشه‌های توسعه نیافتگی سیاسی در استان لرستان، *فصلنامه تاریخ*، ۹(۳۵)، ۱-۳۳.
- قدسی پور، حسن. (۱۳۹۸). *فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)*، تهران: دانشگاه امیرکبیر.
- مامفورد، لوییس. (۱۳۹۰). شهر در بستر تاریخ، ترجمه احمد عظیمی بلوریان، تهران: رسا.
- معتضدراد، آناهیتا، و سپهوند، ابراهیم. (۱۳۹۲). بررسی جامعه‌شناختی عوامل موثر بر میزان مشارکت سیاسی (مطالعه موردی دبیران متوسطه شهر خرم‌آباد، ۱۳۹۲). *مطالعات سیاسی*، ۵(۱۹)، ۶۳-۹۲.
- موریس، جیمز (۱۳۷۴). *تاریخ شکل شهر تا انقلاب صنعتی*، تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران.

- Bennett, W. L. (1998). The media and democratic development: The social basis of political communication. *Communicating democracy: The media and political transitions*, 195-207.
- Buis, H. (2009). The role of local government associations in increasing the effectiveness of city-to-city cooperation. *Habitat International*, 33(2), 190-194.
- Calzada, I. (2017). The techno-politics of data and smart devolution in city-regions: Comparing Glasgow, Bristol, Barcelona, and Bilbao. *Systems*, 5(1), 18.
- DeSantis, V. S., & Renner, T. (2002). City government structures: An attempt at clarification. *State and Local Government Review*, 34(2), 95-104.
- Dilworth, R., & Weaver, T. P. (Eds.). (2020). *How ideas shape urban political development*. University of Pennsylvania Press.
- Dorward, N., Fox, S., & Hoelscher, K. (2024). *Cities, Urbanization and Political Change* (No. y6qj). Center for Open Science.
- Evers, D., & De Vries, J. (2013). Explaining governance in five mega-city regions: rethinking the role of hierarchy and government. *European Planning Studies*, 21(4), 536-555.
- Firmino, R. J., & Frey, K. (2014). La ciudad y la construcción socio-política de la planificación urbano-tecnológica. *Revista EURE-Revista de Estudios Urbano Regionales*, 40(119).
- Ha, H., & Jenkins, J. A. (2024). Do presidents favor co-partisan mayors in the allocation of federal grants?. *Political Science Research and Methods*, 1-10.
- Hand, I. (2024). "If the Municipality Cannot Do It!": Negotiating the Boundary between State and Society in Early Republican Turkish Cities. *Journal of Urban History*, 50(2), 289-306.
- Hovik, S., Giannoumis, G. A., Reichborn-Kjennerud, K., Ruano, J. M., McShane, I., & Legard, S. (2022). *Citizen Participation in the Information Society: Comparing Participatory Channels in Urban Development* (p. 196). Springer Nature.
- Jakaitis, J., Paliulis, N., & Jakaitis, K. (2009). Aspects of the national urban policy management under conditions of integrated planning. *Technological and Economic Development of Economy*, 15(1), 26-38. <https://doi.org/10.3846/1392-8619.2009.15.26-38>
- Jouve, B. (2007). Urban Societies and Dominant Political Coalitions in the Internationalization of Cities. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 25(3), 374-390. <https://doi.org/10.1068/c0639>
- Kalandides, A. (2018). Citizen participation: towards a framework for policy assessment. *Journal of Place Management and Development*, 11(2), 152-164.
- Lee, E. C. (2024). *The politics of nonpartisanship: A study of California city elections*. Univ of California Press.
- Lewis, N. P., & Lewis, H. M. (1922). *The planning of the modern city: a review of the principles governing city planning*. Publisher: University of Michigan Library.
- Li, L., Zhang, J., Zhao, G., Zhang, D., Han, R., Lin, Y., & Hao, N. (2024). Leaders' Power, Promotion Pressure, and China's Urbanization Speed. *Journal of Urban Planning and Development*, 150(3), 04024018.
- Michels, A. M. (2006). Citizen participation and democracy in the Netherlands. *Democratization*, 13(02), 323-339.
- Mills, D. E., Izadgoshasb, I., & Pudney, S. G. (2021). Smart city collaboration: A review and an agenda for establishing sustainable collaboration. *Sustainability*, 13(16), 9189.
- Nam, T., & Pardo, T. A. (2014). The changing face of a city government: A case study of Philly311. *Government Information Quarterly*, 31, S1-S9.
- Pagano, M. A., & Bowman, A. O. M. (1997). *Cityscapes and capital: The politics of urban development*. JHU Press.
- Petrova, M., Sen, A., & Yildirim, P. (2021). Social media and political contributions: The impact of new technology on political competition. *Management Science*, 67(5), 2997-3021.
- Politewicz, A. (2013). Politics of the sustainable development of cities in the area of environmental protection: with the example of Warsaw. *Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis. Oeconomica*, (73).

- Prahono, A. (2015). Evaluating the role e-government on public administration reform: Case of official city government websites in Indonesia. *Procedia Computer Science*, 59, 27-33.
- Rahnama, M. R., Ajza Shokouhi, M., Shakiba, B., Naderi Maivan, R. A., & Zaferanlou, A. (2012). A Strategy for Sustainable Development in Urban Areas. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 2.
- Ross, B. H., & Levine, M. A. (2015). *Urban politics: Cities and suburbs in a global age*. Routledge.
- Sagalyn, L. B. (1997). Negotiating for Public Benefits: The Bargaining Calculus of Public-Private Development. *Urban Studies*, 34(12), 1955-1970. <https://doi.org/10.1080/0042098975169>
- Sahid, A., Amirullah, I., Rahman, A. A., Senaman, A., & Yusriadi, Y. (2020). The role of the government in supporting the duties of local governments in Makassar City. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 9(3), 3774-3777.
- Tewdwr-Jones, M., & McNeill, D. (2000). The Politics of City-Region Planning and Governance: Reconciling the National, Regional and Urban in the Competing Voices of Institutional Restructuring. *European Urban and Regional Studies*, 7(2), 119-134. <https://doi.org/10.1177/096977640000700202>
- Uslu, H., & Dağ, R. (2024). Does the Governorship Matter for Provincial Economic Development? *International Journal of Public Administration*, 47(8), 551-565.
- Voltmer, K. (2004). *Mass media and political communication in new democracies*. Routledge.
- Zhuravleva, T. A. (2022). Political strategies of urban development: The crisis of vision. *Political science (RU)*, 3, 64-180. doi: 10.31249/poln/2022.03.08